
DÓRI ÉVA

Alkotóművészet – 2010

2010-ben a szakterületen végzett tevékenységünk széles körű bemutatását tűztük ki célul. Egy évvel a XX. Amator Artium program jubileumi záró-rendezvényét követően több nagyszabású programot hirdettünk, amelyhez a megyei intézmények mellett alkotókörök és egyéni alkotók is kapcsolódhattak.

Folytatódott a 2009-ben indult Utazó Esszencia Tárlat országjárása. Ez évben Debrecen, Nagykanizsa, Pásztó, Vác, Budapest, Kaposvár, Tiszaföldvár, Szolnok, Pécs, Kalocsa és Nyergesújfalu fogadta be a kiállítást. Az Amator Artium országos tárlatából válogatott anyag bemutatása nem csak az amatőr alkotóművészeti mozgalom aktuális jelenségeit hivatott mind több helyütt reprezentálni a nagyközönség számára. Az Utazó Esszenciához kapcsolódó tárlatvezetési programok – mint a művek befogadását segítő, elemző-értelmező kísérő rendezvény – nagy érdeklődésre tartottak számot. Ezen alkalmakkor a képek témáit segítségül hívva a közönséggel közösen vizsgáljuk az alkotói attitűd különböző kifejeződéseit, az ábrázoló-leképező művészi megközelítési módokat, valamint az elvonatkoztatás eszköztárának alkalmazásait. A bemutatott művek technikai sokszínűsége lehetővé teszi, hogy a látogatókkal számba vegyük a műalkotás létrehozásának szokványos és egyedi módjait, anyagait. Ezek a tárlatvezetések jó alkalmat nyújtanak arra is, hogy olyan alkotókkal találkozzunk, akik ezidáig nem csatlakoztak az évtizedes hagyományokkal bíró Országos Képző- és Iparművészeti Tárlathoz.

MMIKL Képzőművészeti Szakmai Napok – Kaposvár,
2010. május 27–30.

Az amatőr képzőművészeti szakterületen szerzett újabb tapasztalatainkat kívántuk összefoglalni és közzétenni az MMIKL Képzőművészeti Szakmai Napokon, melyet idén az országban egyedülálló képzőművészeti eseményhez, a kaposvári Festők Városa Hangulatfesztiválhoz kapcsolunk. Programjainkat a szakmai munkatársaknak, a nem hivatásos alkotóknak valamint az érdeklődő nagyközönségnek egyaránt ajánlhattuk.

A tavaly májusi Esszencia Vizuális Konferenciánk alkalmával számos példaértékű közösségi és intézményi kezdeményezést mutathattunk be szakmai plénum előtt. Idei tanácskozásunkat a kaposvári Megyeházán rendeztük meg Alkotás-értékkeremtés címmel, ahol az ország különböző térségeiben sikeresen működő alkotóköri munka és képzési programok nyomán mára újabb eredményeket tudunk felmutatni. Vizuális konferenciánkon azokat a folyamatokat emeltük ki, amelyek az amatőr alkotóművészeti terület aktuális jelenségeit foglalják össze az egyéni, a közösségi és az intézményes kereteket érintve. A közönség soraiban alkotókör vezetők és egyéni alkotók, képzési programszervezők, rajztanárok és megyei intézményi referensek ültek. Az első kiemelt téma az amatőr művészek képzéseinek egyre népszerűbb világát tárta fel. Bálványos Huba grafikusművész – A nem hivatásos alkotók képzési specialitásai címmel tartott érdekfeszítő előadást. Az elmúlt néhány évben sok elméleti és gyakorlati program indult útjára hazánkban, amelyek nem támaszkodnak az oktatási rendszerben zajló tematikus művészeti képzésre. A Pest Megyei Közművelődési Intézetben és a Budapesti Művelődési Központban működő, valamint az MMIKL által országosan indított elméleti és gyakorlati képzési programok népszerűsége adta a választ is számunkra: az amatőr alkotók adott élet helyzetben, felnőtt korban már nem a szakköri, stúdiomokra épülő programokat, hanem a gyakorlatiasabb, saját adottságaiknak megfelelő képzéseket részesítik előnyben.

Lágler Péter, antropológus, az MMIKL kutatója Művészeti világ a társadalmi térben címmel a művészet és a társadalom viszonyrendszerét gazdasági és szociológiai aspektusból mutatta be. Halmos Klára grafikusművész, a Somogy Megyei Múzeumok munkatársa A mai amatőr alkotóművészeti mozgalom Somogy megyében címmel ismertette a megyei művészeti közösségek tevékenységét, bemutatva a magas színvonalú barcsi grafikai táborok – valamint a Kapos-ART egyesület képzőművészeti munkáját. Dr. Matits Ferenc művészettörténész, a Képzőművészeti Lektorátus tanácsnoka A Lektorátus szerepe az amatőr köztéri alkotások megvalósulásában címmel az amatőr művész és az illetékes szakértők eredményes együttműködésének példáit mutatta be. Az Országos Képző- és Iparművészek Társaságának tapasztalatai címmel Schéffer Anna, az OKIT elnöke a hazánkban működő legnagyobb amatőr képzőművészeti szervezet aktuális munkájáról és törekvéseiről számolt be. Pilaszanovich Irén művészettörténész A nem hivatásos alkotók műveinek értékelési szempontjai egy zsűror szemszögéből címmel a kiállítási anyagok válogatásának módszereiről szolt, bepillantást adva a vizuális nyelv szabályai és az egyéni, művészi látásmód alapján hozott döntési folyamatokba.

Az értekezés végén Az amatőr alkotóművészet nem intézményes szakmai segítése – lehetőségek, megerősítések címmel néhány példaértékű képzőművészeti eseményéről adhattunk hírt, amelyek mögött nem a közművelődési szféra, hanem turisztikai vállalkozások, kulturális-gazdasági folyamatok vagy magánszemélyek állnak. A konferencia zárása a közművelődési ágazatban zajló képzőművészeti szabadegyetemi programok ismertetése volt. A Békéscsabán, Tatán, Kiskunfélegyházán, Székesfehérváron, Tiszaföldváron, valamint a Budapesti Művelődési Központban, a Pest Megyei Közművelődési Intézetben, és az MMIKL-ben zajló amatőr alkotók képzéseiről számoltunk be.

A konferenciát követően a résztvevőkkel közös sétát szerveztünk a Festők Városa Hangulatfesztivál forgatagában. Intézményünk a nem hivatásos alkotók számára meghirdetett konzultációs programokkal, szabadegyetemi előadásokkal, kiállítással és tárlatvezetéssel kapcsolódott még az országos eseményhez.

A szakterület másik kiemelt programja volt a Budai Vigadóban a Kultúrházak éjjel-nappal című rendezvény, melyet idén a képzőművészet jegyében hirdettek meg. Ez alkalomból a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus két amatőr alkotóművészeti felhívást tett közzé. A „*Budai Vigadó képzőművész szemmel*” című egyéni pályázatunkra 31 művész adott be alkotást. Másik felhívásunk a „*Projektfestmény készítés*” az alkotóközösségek számára kínált izgalmas közösségi munkát. Az utóbbi feladatra, ami a Budai Vigadó épületéről készült fotó egy-egy részletének csoportos feldolgozását jelentette összesen 46 alkotó vállalkozott. A programmal nem titkolt célunk volt az alkotóművészet sokszínűségének demonstrálása. Az izgalmas és várakozással teli kétnapos alkotómunka eredményeként 15, egyenként 100x70 cm-es darabból összeálltak az épületről készült festmények.

Augusztusban 28 alkotó részvételével ismét megrendezésre került Expresszió Alkotótáborunk – ez alkalommal Szigligeten. Az egyhetes tematikus program aktív tanulással összekötött alkotómunkát kínált a jelentkezők számára. A résztvevőknek látvány szerinti festés-rajzoláson túl lehetőséget biztosítottunk a modell utáni rajzolásra, térábrázolási szabályok megismerésére és gyakorlására, folyamatos korrekcióval és konzultációkkal segítve munkájukat.)

A nem hivatásos alkotók vizuális képzéseiről

Amikor a nem hivatásos alkotók művészi tevékenységének védelmében szólalunk fel, kérdések „össztüzeiben” állunk. A közművelődésben eszközeink száma egyre csökken, így csak azt hangoztatjuk, hogy tanulni kell mindent, így a művészetet is. Senki sem születik profinak, semmilyen szakmában, csak van, aki könnyebben sajátít el szakmai fogásokat, míg másnak egy élet sem elegendő hozzá.

A képzőművészeti szabadegyetemek, előadások és konzultációs programok jelentőségének összefoglalásához vizsgálnunk kell minden összetevőt, melyek életre hívták azokat. Feladatunk továbbra is az amatőr és a dilettáns fogalmát elkülöníteni és megkülönböztetni egymástól. A szakmaiságot szem előtt tartva azt is hangsúlyoznunk kell, hogy a művészet nem lehet öncélú, mert azzal értékét veszti. A művészet emberek közötti kommunikáció.

A nem hivatásos alkotók tevékenysége – nagyjából – a szabadidő hasznos eltöltésére irányuló aktivitás. Így az amatőr képzőművészeti mozgalom támogatása, nyilvánosságának segítése közművelődési feladat. Ahhoz, hogy megértsük e-tennivalónk háttérében megbúvó okokat, fel kell tennünk újra a kérdést: kik is a nem hivatásos alkotók? Az amatőrök többsége felnőtt korban, foglalkozása mellett, vagy éppen a nyugdíjazást követően kezd el hódolni a művészetnek.

Ha a *professzionális művész* fogalmát vizsgáljuk, körvonalazódik egy szigorú szakmai képzési rendszer, és az ebben résztvevők számára egyidejűleg a személyiség és szemléletmód formálásában is jelentős szereppel bíró szakmai közeg. A felsőfokú művészeti oktatásban azok vesznek részt, akik hivatásként kívánják gyakorolni az alkotótevékenységet. A stúdiók során minden olyan eszközt és szakmai segítséget megkapnak, melyekkel felkészült, széles körű ismeretekkel rendelkező alkotóvá válnak. A művészet így lesz hivatássá, szakmává, amelyben ki-ki képességeihez és lehetőségeihez mérten a legjobban teljesít.

Ezzel szemben a *műkedvelő alkotó* nem végez művészeti iskolákat, képzőművészeti ismereteit önképzéssel sajátítja el, melynek számos formáját ismerhetjük, pl. magántanári képzés, szakkörök, alkotóközösségek, táborok keretein belül szerzett jártasság. A cél is más. Az autodidakta alkotókat nem a művészdiploma megszerzése és a kortárs képzőművészetben való érvényesülés, hanem az önmagukhoz képest minél jobb művek létrehozása motiválja. Ami olykor problémát jelenthet, az az, hogy néhányan nem érzik ezeket a különbségeket, belőlük többnyire hiányzik az alázat és a kétség.

Nekünk azt kell hangsúlyoznunk, hogy a tanulás az amatőr tevékenységeknek is elengedhetetlen része kell, hogy legyen. Így különbözhet a dilettáns, azaz a *hozzá nem értő*, az értő, „jó szemű” műkedvelőtől.

Sokan mondják: a művészet szubjektív jelenség, értéke személyes megítélés tárgya. Kinek ez, kinek az tetszik. Ez a zsűrik értékítélete szempontjából kételeyeket vet fel. Márpedig a szakmai szempontok érvényesítésekor körvonalazódnia kell, hogy az esztétikai-művészeti érték igen is objektív, számtalan tudományos alapon nyugvó doktrína alakítja a véleményformálást. Az idők során létrejött vizuális nyelvi szabályok és a művészettörténet által leírt képzőművészeti jelenségek ismerete nélkül csupán felületes véleményt formálhatunk, vagy eleve

értéktévesztés áldozatai lehetünk. Sőt, kiszolgáltatathatjuk magunkat az ún. közízlésnek, melyben hamis módon érvényesül a nagy számok törvénye. Ennek értelmében csak felszínes ítéleteket hozhatunk, és nem értékközpontú döntéseket. (Biztos-e, hogy az a jó, ami sokaknak tetszik?)

A képzőművészeti szabadegyetemi programok azért válhattak népszerűvé országszerte, mert a fent leírt megállapítások releváns – művészeti és önértékelési – problémákat hoztak felszínre a hazai nem hivatásos alkotóművészek körében. Az előadások témaválasztásai, az ismeretanyag és a nyelvezet alkalmazkodik a hallgatók elvárásaihoz. Fontos hangsúlyoznunk, hogy az érték és a hitelenség fogalmait előtérbe helyezve sem lehet feladatunk a művészképzés. Nem tudunk pótolni műtermi gyakorlatokat és itt senkit sem tudunk megtanítani rajzolni, festeni. A szabadegyetem a művészi szemléletmód és az önkifejezés vizuális eszköztárának bemutatására és gyakorlati alkalmazásaira fókuszál. Arra törekszünk, hogy hasznos, alkalmazható és empirikus megközelítéssel adjunk új, esetleg rég' elfeledett ismereteket.

A programban kiemelt figyelmet kell fordítanunk a személyiségre, a motívációra és gyakorlatra. Minden alkotó más, nem győzzük hangsúlyozni, hogy mindenki máshonnan indul, és más úton jár. Nincs két egyforma képességekkel, adottságokkal és lehetőségekkel rendelkező hallgatónk. Ettől oly színes és szerteágazó minden előadás, konzultáció vagy zsűrizés. Fontos, hogy a felvetett kérdésekre objektíven és kielégítően tudjunk reagálni, hogy megértsük mindenkivel, mennyire nehéz és felelősségteljes dolog *képet* festeni. Ehhez szükséges olyan közös nevezőt keresnünk, amely a legtöbb alkotót érintheti, s amellyel megszólíthatók.

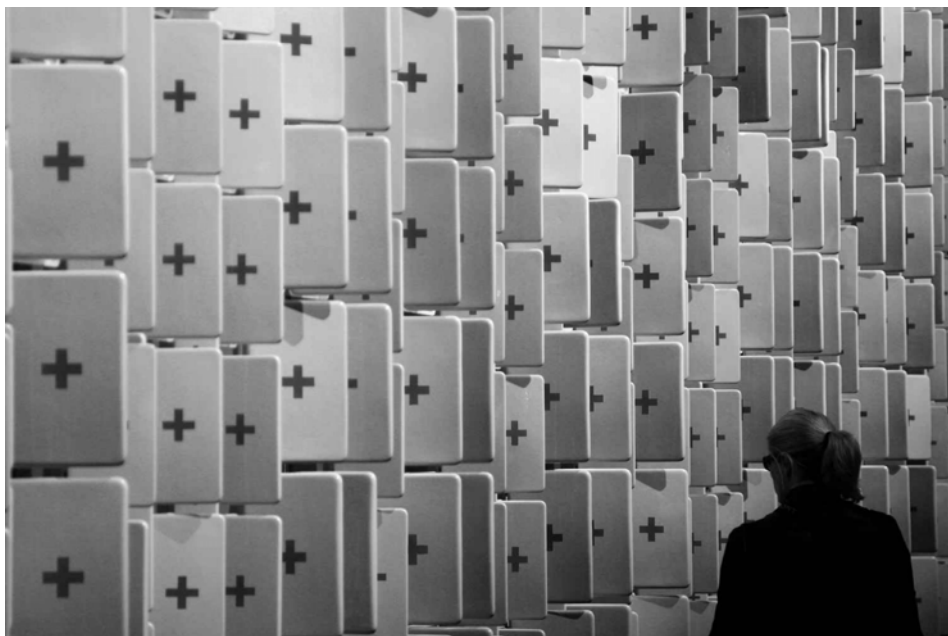
Vizsgálva, hogy témaválasztásban és technikai megvalósításban milyen művek születnek a legnagyobb számban, láthatjuk, hogy a tájképek, exteriőrök valamint a csendéletek vezetnek a sort, kevesebb számú alakbrázolás vagy elvontabb téma mellett a választott anyag általában akvarell, olaj vagy akrill festék. Kevesek rajzolgatnak is, még kisebb számban vállalkoznak a szobrászati művek készítésére. A képzőművészet mellett az iparművészeti műfajok is felbukkannak, főként textilművek formájában. Ha megállapítható, hogy mely témák, technikák milyen ok(ok)nál fogva születhetnek, a képzési program a meglévő igényekhez igazítható.

A legnépszerűbb témáink közül, – melyek a gyakorlati munkán alapulnak – a tájképfestészet, az exteriőr vagy az általános színtan és színelmélet problémaköreit említeném. Ezek mellett az elméleti anyagban jól megférnek az esztétika, az absztrakt festészet vagy akár a műtárgy-installáció kérdései. Ez utóbbit azért is hangsúlyoznám, mert általános tapasztalat, hogy egy jó képet könnyen el lehet rontani egy célszerűtlen illetve hanyagul kivitelezett paszpartuval vagy

rosszul választott kerettel, de egy cirádás ráma sem tehet értékesé egy gyenge képet.

Az, hogy sikeres képzőművészeti szabadegyetemek sora indult útjára az elmúlt években a program hiánypótló szerepét igazolja. Hónapról-hónapra mind több alkotó ül be újra az „iskolapadba”, annak érdekében, hogy jobb műveket hozzon létre. E mellett fejlődik értékítéletük, vizuális ismeretük és egyéni látásmódjuk is.

Zárásként egy általam sokat ismételt gondolatot idézve utalnék munkánk fontosságára: *az alkotás szabadsága önmagában nem teremt értéket*. Célunk megmutatni az alkotóinknak, mi az, amit elvárhatunk tőlük, egyéni képességeik szerint segítve őket művészetükben. De munkánk csak akkor lehet sikeres, ha az eredményeket a széles nyilvánosság örömeire kiállítóterem falán is igazolva láthatjuk.



Kovács Gyula A.: *Velencei biennálé*

(bemutatva az MMIKL-ben rendezett *Utazás a világ körül – 2010* című fotókiállításon)